

Röster från Röda Korsets hus

Titel: Röster från Röda Korsets Hus

Författare: Peter Bjerhem

Redaktör: Johanna Saunders

Intervjuare: Christina Svärding

Grafisk form: Sabina Helmola, MADE BY FLOW

Omslagsfoto: Thomas Ärlemo

Tryck: Åtta45 Tryckeri

Utgiven år 2025

Tack till alla som har bidragit.

Ett särskilt tack till de vi fått intervjua som
delat med sig av sina upplevelser.

Innehåll

1. Om Röda Korsets hus	4
1.1 Ökad utsatthet	4
1.2 Grundläggande humanitära behov och materiellt stöd.....	5
1.3 Röda Korsets hus	6
2. Om intervjuerna.....	6
3. Röster från Röda Korsets hus.....	7
3.1 Stor variation – och stor utsatthet	7
3.2 Varför kommer du till Röda Korsets hus?	10
<i>Grundläggande behov – betydelse för liv och hälsa</i>	<i>10</i>
<i>Trygghet, gemenskap och tillhörighet</i>	<i>13</i>
3.3 "Det känns som att jag är en del av världen"	16
4. Slutord – Reflektioner från intervjuaren	18
Röda Korsets hus lokalt	19

1. Om Röda Korsets hus

1.1 ÖKAD UTSATTHET

Svenska Röda Korsets grunduppdrag är att lindra och förhindra mänskligt lidande, med målet att skydda liv och hälsa och att värna respekten för människovärdet. Vägledande för arbetet är Röda Korsets sju grundprinciper, med den huvudsakliga principen *Humanitet*. I enlighet med dessa gör organisationen regelbundet behovsundersökningar och omvärldsanalyser för att få en helhetsbild av dagens samhälle, och fokuserar på att möta behoven där de är som störst.

I LJUSET AV humanitetsprincipen är det svårt att se en större förändring än den ökande sociala och ekonomiska utsattheten, och de följder som kommer därav. Det talas idag om "fattigdom" på ett sätt som inte gjorts på många år. Det ekonomiska läget har snabbt förändrats, och kommit att inkludera fler grupper i samhället. Den ekonomiska utsattheten har sedan flera år varit stor hos grupper som papperslösa, asylsökande, EU-migranter och personer som inte får sina grundläggande behov tillgodosedda av socialtjänsten. Därefter har senare stora händelser såsom covid-19-pandemin och kriget i Ukraina påverkat situationen för allt fler människor i Sverige. Förändrad migrationslagstiftning och en socialtjänst som upplevs vara svårtillgänglig¹, samt kraftigt ökade priser på mat och el har gjort att fler fått det svårare att få sina allra mest grundläggande behov tillgodosedda. Stora grupper av människor som tidigare levt på marginalen klarar sig inte längre på sina inkomster. Under 2023 och 2024 har den ekonomiska utsattheten ökat kraftigt bland antalet ensamstående, i synnerhet mammor, och pensionärer. Kronofogden meddelade i ett pressmeddelande i januari 2025 att antalet, och storleken på skulder ökar ovanligt snabbt².

ENLIGT RÖDA KORSETs rapport "Grundläggande humanitära behov i Sverige – en lägesbild från civilsamhället"³ från januari 2024, lever allt fler människor i fattigdom och upplever att stödet från myndigheter är otillräckliga. Rapporten belyser de omfattande socioekonomiska utmaningar som många individer och familjer möter. Behoven ökar i samtliga av Sveriges län, och människor som tidigare levt på marginalen söker sig nu i allt större utsträckning till civilsamhällets organisationer, när det offentliga stödet inte räcker till eller upplevs vara otillgängligt. Rapporten visar att barnfamiljer, särskilt ensamstående föräldrar med låg inkomst, har svårt att täcka grundläggande behov. Detta bekräftas av två Sifo-undersökningar från 2023⁴ och 2024⁵, där det även framgår att ökningen i ekonomisk utsatthet sker snabbt. Andelen ensamstående föräldrar med inkomst under 35 000 konor per månad, före skatt, som inte haft råd att köpa näringsriktig mat varje dag har ökat från 29% till 45% under 2024. Även hos samboende föräldrar med lägre inkomst ökar den ekonomiska utsattheten i hög takt, där motsvarande siffror är 1 av 4 till 1 av 3 (24% till 33%).

BARNFAMILJERS ÖKANDE utsatthet visar sig även i en rapport från Arena Idé⁶. "Inget barn ska vräkas". Där framgår att: "En tidigare positiv trend med minskat antal vräkningar har brutits. Ansökningarna om vräkningar har ökat med 20 procent sedan 2017 och antalet verkställda vräkningar har ökat med över 30 procent. Det vanligaste skälet till en vräkning är att hyresgästen inte har råd att betala hyran. 8 av 10 vräkningsfall beror på en hyresskuld, och i ärenden som berör barn är hyresskuld skälet i 9 av 10 vräkningsfall".

1 Grundläggande humanitära behov i Sverige – en lägesbild från civilsamhället - https://www.rodakorset.se/contentassets/a824a0cacb01406b98b2e6988b3eb850/rapport-grundlaggande-hymanitara-behov-i-sverige_240405_web.pdf

2 <https://kronofogden.se/om-kronofogden/nyheter-och-press/pressmeddelande/2025-01-27-skulderna-hos-kronofogden-okar-snabbt>

3 Grundläggande humanitära behov i Sverige – en lägesbild från civilsamhället - https://www.rodakorset.se/contentassets/a824a0cacb01406b98b2e6988b3eb850/rapport-grundlaggande-hymanitara-behov-i-sverige_240405_web.pdf

4 <https://www.rodakorset.se/siteassets/dokument/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/barnfamiljers-ekonomiska-svarigheter-2023/barnfamiljers-ekonomiska-svarigheter.pdf>

5 <https://www.rodakorset.se/contentassets/b7f66817d8ce4cc5b48752aea5cfa18f/barnfamiljers-ekonomiska-svarigheter-2024.pdf>

6 Inget barn ska vräkas (2025) <https://arenaide.se/wp-content/uploads/sites/2/2025/01/inget-barn-ska-vrakas-250113.pdf>

Fotograf: Tobias Stemer

1.2 GRUNDLÄGGANDE HUMANITÄRA BEHOV OCH MATERIellt StÖD

Svenska Röda Korset bedriver verksamheter för att möta de största humanitära behoven och fokuserar på att möta människor i situationer där risken för utsatthet är extra stor. Våra verksamheter drivs genom våra nära 300 lokalföreningar runt om i landet med stöd av den nationella avdelningen som arbetar rikstäckande. Verksamheter som bedrivs riktar sig till människor som befinner sig i social och ekonomisk utsatthet. Det rör sig om hemlösa, migranter, ensamkommande barn och unga eller andra människor som befinner sig utanförskap, ofta med psykisk ohälsa eller annan komplex problematik och som av olika anledningar faller utanför samhällets skyddsnät.

Utifrån de ökande behoven har alltmer arbete fokuserats på verksamheter för grundläggande humanitära behov. Det innebär till stor del materiellt stöd, men även ökade insatser för social- och samhällsrådgivning, fokuserade insatser på asylboenden och säkra hänvisningar vidare till andra aktörer som är bättre lämpade att bistå.

MATERIELLT StÖD innebär att tillgodose ett humanitärt behov med materiella ting till exempel genom utdelning av mat, kläder, filtar eller hygienartiklar. Oftast handlar det om väldigt basala föremål som säkerställer en persons överlevnad och grundläggande behov. Det

kan också handla om att erbjuda akut tak över huvud och möjlighet att sköta hygien genom att erbjuda dusch och tvätt av kläder, eller andra avgörande förutsättningar för en människas liv och hälsa. Ibland ges stödet i form av presentkort till mataffärer, eller till Röda Korsets egna second hand-butiker.

SVENSKA RÖDA KORSETS lokalföreningar har startat och ökat upp insatser för grundläggande humanitära behov i omgångar, vilket stöttats av Svenska Röda Korsets styrelse som genom nationella avdelningen sökt och avsatt alltmer finansiering till dessa insatser. Vissa lokalföreningar startade verksamheter efter att ett stort antal asylsökande kom hösten 2015, både i initialt mottagande och sedan då de levde på mycket låga ersättningar från Migrationsverket. Under de följande åren gjordes flera insatser för EU-migranter i utsatthet som till stor del varit utlämnade till olika organisationer inom civilsamhället. Många av dem som kom som ensamkommande barn hamnade i allt svårare utsatthet. När det kom flyktingar från Ukraina startade ett stort antal lokalföreningar verksamhet för grundläggande behov, men har sedermera ställt om till en betydligt bredare målgrupp.

År 2024 arbetade lokalföreningarna i 116 av landets kommuner med verksamhet för att tillgodose grundläggande humanitära behov. Antalet personer som kommit till verksamheterna blir allt fler, vilket visar på att behovet ökar brett över flera grupper.

1.3 RÖDA KORSETS HUS

Då utsattheten och behoven har ökat så mycket har ett koncept utvecklats för att möta behoven på ett mer hållbart och enhetligt sätt. Detta koncept har idag namnet Röda Korsets hus. Det första startade i Skärholmen 2015 som svar på ett ökat antal EU-migranter och papperslösa i utsatthet i kombination med det stora flyktmottagandet under hösten samma år. Röda Korsets hus blev en mötesplats för att kunna få mat, kläder, dusch och tvätta kläder samt sjukvårdsrådgivning. Under samma tak såg man till att det även fanns hälsofrämjande och sociala aktiviteter såsom språkundervisning, sy- och målarverkstad samt läxhjälp.

Röda Korsets hus bygger på Internationella rödakors- och rödahalvmånerörelsens koncept *Humanitarian Service Points*, som finns på över 600 platser i världen. Humanitarian Service Points finns främst på platser runtom i världen där migranter färdas eller befinner sig. De syftar framför allt till att tillgodose grundläggande humanitära behov, vara trygga platser, ge psykosocialt stöd och information samt ha tillgång till personal och volontärer med relevant utbildning för att kunna fånga upp individer och grupper med särskilt skyddsbehov.

I SVERIGE FINNS IDAG fem Röda Korsets hus. Förutom i Stockholm har de etablerats i Malmö, Vänersborg, Hedemora och Södertälje. De fyller en särskild funktion genom att verksamhet för grundläggande humanitära behov bedrivs i

Fotograf: Tomas Årlemo

kombination med annan hälsofrämjande verksamhet. Det är också en plats för att få information, rådgivning och säkra hänvisningar till andra instanser vid behov. Utformningen och omfattningen av verksamheterna, öppettider och utbud, skiljer sig något från hus till hus och anpassas utifrån lokala behov och förutsättningar. Det som är återkommande i samtliga Röda Korsets hus är att tillgodose de mest grundläggande behoven i kombination med hälsofrämjande verksamhet.

GRUNDEN TILL MODELLEN för Röda Korsets hus är att Röda Korset menar att hälsa behöver ses ur ett fysiskt, psykiskt och socialt perspektiv. Dessa delar påverkar varandra, och i Röda Korsets hus kan individer få tillgång till flera delar på samma plats. Detta bidrar till att stärka människor och motverka isolering, känna delaktighet och att kunna etablera sig i samhället samt ökar förutsättningarna för en stärkt hälsa för människor som befinner sig i utsatthet och utanförskap.

2. Om intervjuerna

Sedan det första Röda Korsets hus öppnade har vittnesmål samlats in från besökare som berättat varför det har varit viktigt för dem. Sedan dess har arbetet med uppföljning av verksamheterna fortsatt, och i denna publikation presenteras resultatet av en enkätundersökning som genomförts under hösten 2024. Den syftar till att skapa en tydligare struktur för uppföljning, och till att ge tydligare svar på frågor kring insatsernas avtryck hos dem som besöker dem. Enkäten är den första i sitt slag för Röda Korsets hus, och innehåller både kvantitativa och

kvalitativa delar. Den har genomförts i intervjuform med den som tillfrågats, med syftet att skapa ett mer öppet samtal med besökaren utifrån de frågor som ställts. Besökarna har tillfrågats på plats om de vill delta, med information om hur deras anonymitet och integritet säkerställs i en framtida publikation. Varje intervju har tagit cirka 20–30 minuter att genomföra. Intervjuerna har gjorts på Röda Korsets hus i Södertälje, Hedemora, Malmö och Vänersborg.

Totalt besvarade 79 personer enkäten med en fördelning på ungefär 20 personer på varje hus.

3. Röster från Röda Korsets hus

Dessa intervjuer syftar delvis till att få reda på vilka besökarna till Röda Korsets hus är, och till att försöka få en bild av vilken bakgrund och vilka behov de har. Frågor Röda Korset ställer sig kopplade till husen funktion är: när vi ut till rätt personer i enlighet med vårt uppdrag att möta det mänskliga lidandet där behoven är som störst? Och vilka är det då som har de största behoven? Syftet är även att se var samhällets skyddsnät brister, och var Röda Korset behöver finnas både i röst och i handling.

För att syftet ska uppnås har även demografiska fakta samlats in av de som intervjuats såsom ålder, kön och födelseland. Därtill har frågor ställts om barn, sysselsättning och bostad.

3.1 STOR VARIATION – OCH STOR UTSATTHET

Åldersspridningen är mycket stor, 17–86 år med en median på 49 år. Strax över hälften är födda utomlands, med stor spridning på länder⁷. 75% är svenska medborgare. 43% är pensionärer eller sjukskrivna och 37% arbetssökande. 27% har minderåriga barn och 18% är bostadslösa.

Ålder		Kön	
Median	49	Man	58%
Max	86	Kvinna	39%
Min	17	Annat/Vill ej uppge	3%

Sysselsättning	
Arbetssökande/arbetslös	37%
Pensionär	24%
Sjukskriven/sjukpensionär/utförsäkrad	19%
Studerar	9%
Lönearbetar	5%
Arbetsträning/praktik	4%
Annat	3%

Har du barn?		Bostad	
JA	56%	JA	82%
Minderåriga	27%	NEJ	18%
NEJ	44%		

18%

Är bostadslösa

27%

Har minderåriga barn

37%

Är arbetssökande

⁷ I övriga länder ingår följande: Albanien, Colombia, Danmark, Eritrea, Finland, Indien, Italien, Libanon, Marocko, Nigeria, Polen, Somalia, Turkiet.

**"Det gör ont när jag inte kommer hit, man vill åka hit varje dag.
En kämpar med depression och hopplöshet varje dag ändå."**

Som framgår av statistiken är det en stor variation av människor som kommer till Röda Korsets hus. Röda Korset arbetar som nämnts för att förhindra och lindra mänskligt lidande, med fokus där behoven är som störst. Eftersom det är tydligt att utsattheten ökar brett hos befolkningen, och med hänsyn taget till vilka Röda Korsets verksamheter riktar sig till, så är det som förväntat att en stor del av besökarna vittnar om en stor utsatthet av olika slag och grad. Arbetslöshet, sjukskrivningar och hemlöshet är alla faktorer som relaterar till ohälsa på olika sätt, i ett samhälle där allt fler vittnar om att det är svårt att få stöd.

UTÖVER DET SOM kan läsas in i statistiken delar flera av de intervjuade med sig av berättelser eller skeenden i deras livs som varit avgörande för hur de mår:

Man, 86: "Jag har precis haft en stroke, och jag var sjukskriven en längre tid innan jag blev pensionär."

Kvinna, 53: "Det gör ont när jag inte kommer hit, man vill åka hit varje dag. En kämpar med depression och hopplöshet varje dag ändå."

Man, 62: "Jag är pensionär men har tidigare jobbat med olika saker på Samhall. [...] Jag har kommit hit i ett par år nu. Jag och min tjej blev vräkt, för vi hade 4 katter som förstörde parketten. Vi flyttade in i hennes föräldrahem. Min flickvän gick bort i övervikt. När hon dog kom fyra personal från ambulansen och fyra brandmän, och bar ut henne. De bad mig gå. Jag tror att hon dog mellan hemmet och sjukhuset, för de stängde av sirenerna. Men jag vet inte. Det var ingen som berättade för mig hur det var."

Förutom de många olika livsöden som skildras, blir det också tydligt att det kan röra sig om olika omfattning i tid. I vissa fall är det tydligt att det handlar om utsatthet med en lång historia eller pågått under en längre tid, och i andra fall beskrivs situationer som uppstått mer plötsligt.

Kvinna, 41: "Jag är adopterad. Jag växte upp i ett kloster där jag inte fick mat, och jag fick mycket stryk. Jag kan inte bo hemma då min före detta bor där. Han är våldsam."

Annat, 50: "Jag är här tillfälligt, jag har haft en livskris och är sedan ett tag strukturellt hemlös. Jag har jobbat som sjuksköterska men blev av med jobbet. Jag tänker att det inte alltid kommer vara så här, men det är svårt att få, och behålla, ett jobb när man är hemlös. Allt tar liksom tre gånger så lång tid och energi. Dagarna går åt till att leva och att överleva."

I ljuset av dessa skildringar vittnar många om hur viktigt Röda Korsets hus är för dem. De ser sina alternativ till tillvaron på husen som få eller som obefintliga. Flera beskriver att Röda Korsets hus betyder något i deras liv som de inte kan få någon annanstans:

Kvinna, 30: "Jag hade inte hållit ihop utan Gunborg (ansvarig på Röda Korsets hus Hedemora). Röda Korsets hus betyder jättemycket för mig. Alla i personalen betyder mycket. Det här är enda platsen jag känner mig hemma."

”

"Jag hade inte hållit ihop utan Gunborg
(ansvarig på Röda Korsets hus Hedemora).
Röda Korsets hus betyder jättemycket för mig.
Alla i personalen betyder mycket. Det här är enda
platsen jag känner mig hemma."

"Jag är här tillfälligt, jag har haft en livskris
och är sedan ett tag strukturellt hemlös. Jag har
jobbat som sjuksköterska men blev av med jobbet.
Jag tänker att det inte alltid kommer vara så här,
men det är svårt att få, och behålla, ett jobb när
man är hemlös. Allt tar liksom tre gånger så lång
tid och energi. Dagarna går åt till att leva
och att överleva."

"Jag har precis haft en stroke,
och jag var sjukskriven en längre tid innan
jag blev pensionär."

3.2 VARFÖR KOMMER DU TILL RÖDA KORSETS HUS?

Efter att ha försökt skapa en bild av vilka människor är som besöker Röda Korsets hus, beskrivs här vad anledningarna är till att de går just dit. Det är tydligt att de allra flesta är besökare som återkommer ofta. 92% uppger att de kommer minst en gång i veckan, och 30% säger att de kommer varje dag som huset är öppet.

Så vad har Röda Korsets hus som gör att människor söker sig dit och fortsätter komma tillbaka? I frågorna under intervjun ges ett stort antal svarsalternativ som motsvarar verksamheter, saker eller service som erbjuds i husen. De flesta har uppgett att de kommer för en mängd olika stöd, vilket visar att det är betydelsefullt för dem att ha flera verksamheter samlade under ett och samma tak.

Grundläggande behov – betydelse för liv och hälsa

Att tillgodose de grundläggande humanitära behoven är basen för Röda Korsets hus. Här skildras betydelsen av dessa insatser och vilken

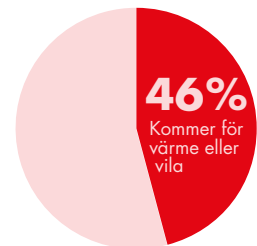
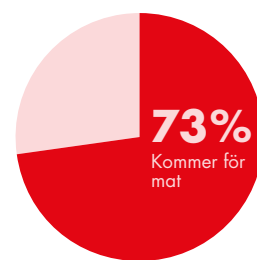
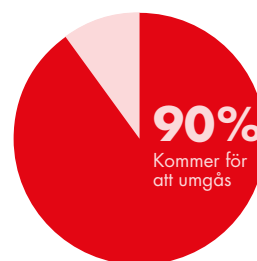
roll som besökare beskriver att husen har spelat för deras överlevnad.

Mat

Maten är en grundläggande del av Röda Korsets hus. Som tidigare nämnts bistår alla Röda Korsets hus med mat i någon form. Det sker genom servering av varm lagad mat, utdelning av matkassar eller av presentkort till mataffärer. Därtill har de tillgång till mackor och fika under sina öppettider, och vissa har så kallat "solidariskt skafferi/kylskåp" där besökare kan ta ett antal matvaror gratis. Av statistik som löpande samlas in från alla Röda Korsets hus syns tydligt att många kommer för att äta eller få mat. Antalet, och även andelen, av besökare som kommer för mat har ökat stort från 2023 till 2024, vilket framgår av tabellen nedan.

Dessa siffror stämmer relativt väl överens med svaren från dem som har intervjuats i enkätundersökningen där 73% har svarat att de kommer för mat.

Anledning att besöka Röda Korsets hus		
UMGÅS MED BESÖKARE	73%	Totalt som kommer för att umgås 90%
UMGÅS MED PERSONAL	85%	
MATSERVERING	52%	Samtliga 3 kolumner gäller mat – olika insatser på olika RK-hus. Totalt kommer 73% för mat.
MATKASSE	29%	
PRESENTKORT	9%	
VILA	39%	Värme eller vila 46%
VÄRME	34%	
TRÄNA SVENSKA	41%	
RÅDGIVNING	38%	
FIKA	24%	
ÖVRIGA HÄLSOFRÄMJANDE AKTIVITETER	23%	
DUSCH	14%	
TVÄTT	14%	

Samtliga Röda Korset hus	2023	2024	Ökning %
Antal besök totalt	33 300	50 800	53%
Antal som tagit del av matutdelning	17 600	41 900	138%
Andel som kom för mat %	53%	82%	56%

Antal besök ökade med

53%

2023–2024

Även på frågan "Vad betyder Röda Korsets hus för dig?" svarar flera att maten är en viktig del:

Man, 30: "Mat är dyrt, här får jag hjälp med det. Jag kommer främst hit för matkassen."

En kvinna svarar på frågan: "Vad hade du gjort om Röda Korsets hus inte fanns?" att "Jag vet inte hur jag hade fått tag i mat. Jag får frukost på Stadsmissionen".

Ett par personer påpekar att de har diabetes vilket gör att de är i större behov av regelbundna måltider än de flesta, för att kunna hålla sig vid god hälsa.

Man, 66: "Jag har diabetes och hjärtfel. När jag inte kommer hit mår jag inte bra. Jag blir slö och matt."

Man, 43: " [När jag är på Röda Korsets hus,] då mår jag bra. Jag behöver ju också äta ordentligt på grund av min diabetes, och det får jag möjlighet att göra här."

Värme och vila

46% säger att de kommer för värme eller vila. Fyra av fem Röda Korsets hus har i sin vanliga statistik rapporterat något färre besök under perioden maj till augusti, vilket kan vara ett tecken på att klimatet utomhus påverkar. Det rör sig dock inte om särskilt stora förändringar, vilket tyder på att det är andra faktorer än värme som väger tyngre som anledning till de flesta besöken. Oavsett vädret ute kan det ändå vara svårt att hitta plats för mat, vila och annat vilket gör att besökare kommer av denna anledning även under vår och sommar.

"Röda Korsets hus har räddat mitt liv"

Det är välkänt att faktorer såsom arbetslöshet, ekonomisk utsatthet och ofrivillig ensamhet är förknippade med nedsatt fysisk och psykisk hälsa. En relativt hög andel besökare till Röda Korsets hus uppger att de saknar bostad. Bostadslösa löper betydligt högre risk att dö i förtid och har en mycket låg förväntad livslängd, enligt vissa studier endast runt 30 år⁸. Även om det inte efterfrågas specifikt, uttrycker sig ett antal intervjuade på olika sätt att Röda Korsets hus har gjort att de vill eller har klarat av att fortsätta leva:

Man, 33: "Röda Korsets hus har räddat mitt liv, de fanns när ingen annan fanns"

Hur mår du dom dagar du inte kommer till Röda Korsets hus?:

Man, 34: "Jag vill inte leva."

På frågan "Vad hade du gjort om Röda Korsets hus inte fanns?" svarar en person:

Man, 52: "Det hade varit slut, jag hade inte överlevt."

Fotograf: Tobias Sterner

⁸ Homelessness in the European Union – Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs Directorate-General for Internal Policies PE 755.915 (O'Sullivan et. al. 2023) [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/755915/IPOL_STU\(2023\)755915_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2023/755915/IPOL_STU(2023)755915_EN.pdf)

”

”Det är klart att det händer saker här som är stökiga. Men jag litar på att personalen hanterar det på ett bra sätt. Det gör att jag känner mig helt trygg.”

”Här är det precis som hemma i Italien, Röda Korset hjälper alla. När min pappa dog när jag var liten så gick vi till Röda Korset och fick hjälp.”

”Jag är glad och trygg när jag kommer hit. Jag mår bättre än när jag är hemma.”

”Jag har varit verksam i Röda Korset i hemlandet och det känns naturligt och tryggt att söka sig till samma organisation.”

**”När jag var liten och var jättehungrig
så fick jag en kaka av Röda Korset. Det glömmer jag aldrig.”**

Trygghet, gemenskap och tillhörighet

Det är väl etablerat i forskning, att de grundläggande⁹ behoven behöver vara tillgodosedda för att människor ska förmå tillgodose andra behov. Detta gäller till exempel behov av trygghet, gemenskap, tillhörighet och värdighet. Den stora merparten av de intervjuade lägger betydligt större vikt vid dessa värden när de talar om varför de kommer till Röda Korsets hus och det betydelsefulla med dessa platser. Även om det är hur dessa behov tillgodoses som oftast beskrivs som det mest värdefulla, är det viktigt att inte glömma att det grundläggande humanitära stödet utgör en förutsättning för dessa värden.

”En plats där jag känner mig trygg”

Nästan samtliga tillfrågade, 94%, uppger att det känns ”Mycket tryggt” att vara på Röda Korsets hus (5 på skala från 1 till 5 – medelvärde 4,9). Många nämner tryggheten som något av det viktigaste på Röda Korsets hus. Ofta nämns tryggheten helt kort – att detta helt enkelt är ”en plats där jag känner mig trygg”, som en 24-årig man i Södertälje säger. Men många beskriver även Röda Korsets hus som en av få platser där de känner sig trygga över huvud taget.

Man, 43: ”[När jag är på Röda Korsets hus], då mår jag bra. Jag känner mig trygg, och är mindre ensam.”

Man, 52: ”Jag är glad och trygg när jag kommer hit. Jag mår bättre än när jag är hemma.”

Det är olika saker som nämns som bidragande till känslan av trygghet. Vissa berättar om ordningen och strukturen, och uppskattar tryggheten som skapas i rutinerna. I till exempel Malmö säger

besökarna att de vet att det går till på samma sätt varje gång under matutdelningen; alla står i kö, alla vet att de ska få mat och de vet att personalen har koll. Personal och volontärers bemötande med värme, respekt och tydlighet är avgörande för tryggheten. På frågan ”Hur trygg känner du dig på Röda Korsets hus?” ändrar en man sitt svar från 4 till 5. Han tillägger då att:

Man, 71: ”Det är klart att det händer saker här som är stökiga. Men jag litar på att personalen hanterar det på ett bra sätt. Det gör att jag känner mig helt trygg.”

Det blir också tydligt, i vissa fall, att tryggheten hänger ihop med tidigare erfarenheter eller kännedom om Röda Korset. Röda Korset verkar vara en naturlig plats att söka trygghet och stöd hos även i en ny kontext:

Man, 31, från Italien: ”Jag har varit verksam i Röda Korset i hemlandet och det känns naturligt och tryggt att söka sig till samma organisation.”

Kvinna, 77, från Italien: ”Här är det precis som hemma i Italien, Röda Korset hjälper alla. När min pappa dog när jag var liten så gick vi till Röda Korset och fick hjälp.”

Man, 25, från Afghanistan: ”När jag var liten och var jättehungrig så fick jag en kaka av Röda Korset. Det glömmer jag aldrig.”

Man, 61, från Turkiet: ”Det var självklart att söka sig till Röda Korset här. Jag har väldigt positiva erfarenheter av Röda Korset i hemlandet.”

⁹ Abraham Maslow – behovshierarkin. De grundläggande behoven benämns av A. Maslow som fysiologiska behov. Till dessa räknas t.ex. mat, vila och värme. Se t.ex. *A Theory of Human Motivation* (A. H. Maslow 1943)

Fotograf: Tomas Årlemo

Det visar sig helt enkelt att Röda Korsets hus är en för besökarna trygg plats, på flera nivåer och av flera olika anledningar. Grunden kan sägas utgöras av personal och volontärer på plats – med bas i Röda Korsets uppdrag och värdegrund.

”En plats att samlas på – ett andra hem”

På frågan *”Varför kommer du till Röda Korsets hus?”* svarar totalt 90% *”För att umgås med personal och volontärer”* eller *”För att umgås med andra besökare”*. Den enskilt största anledningen till att besöka Röda Korsets hus är för att umgås med personal och volontärer, och på delad andraplats kommer *”att umgås med andra besökare”*. Många nämner att de kommer till Röda Korsets hus för att *”bryta ensamheten”* som en manlig pensionerad besökare uttrycker det:

Man, 61: *”Social samvaro, omtänksamhet, att lära känna andra. Lösa min egen ensamhet, att få värme och medmänsklighet från personal.”*

Annat, 53: *”Man gråter när man är ensam och undrar hur man hamnade här. Till och med biblioteket är stängt på söndagar. Man känner sig överkörd och värdelös. Man blir uttittad där man går.”*

Man, 61: *”Det hade varit svårt för mig att på egen hand lösa min situation, pengarna hade inte räckt och jag hade varit väldigt ensam.”*

I frågorna som direkt kan relateras till det sociala har det bara efterfrågats om *”umgänge”*. Då umgänge i sig inte nödvändigtvis behöver betyda mer än något ytligt, trots att det kan vara avgörande för någon som lider av ofrivillig ensamhet, är det viktigt att även fånga upp de delar som rör betydelsen av Röda Korsets hus som en social mötesplats i en djupare mening. Det framgår tydligt att det här skapas en gemenskap i husen som många betonar, berömmar och framhäver som unik. Ett tecken på det är att 18% aktivt nämner ordet *”gemenskap”* som ett viktigt värde på Röda Korsets hus trots att detta inte specifikt efterfrågas i enkäten. På frågan *”Vad betyder Röda Korsets hus för dig?”* svarar några:

Kvinna, 27: *”Röda Korsets hus betyder solidaritet, gemenskap och här får man ett bra bemötande. Jag har till exempel både gett kläder och tagit emot kläder.”*

Man, 67: *”Det är som en stor familj, det betyder gemenskap och trygghet.”*

Pojke, 17: *”Kärlek, gemenskap och en bättre framtid.”*

Man, 66: *”Gemenskap, en bra träffpunkt. Jag gillar mångfalden.”*

Man, 27: *”Det betyder gemenskap, jag får träffa människor och äta mig mätt. Jag får tvätta och får nya kläder.”*

**"Här känner en värme och gemenskap,
man vet att alla har sitt öde här. Det är en jämställd plats"**

Kvinna, 76: "Träffa vänner, vara en del av en gemenskap [...]. Man kan vara ett stöd och en vän för andra."

Flera uttrycker på olika sätt att det är en tillåtande och jämställd plats att mötas, vilket bidrar till en känsla av samhörighet. Man blir "accepterad för den man är" (Kvinna, 53).

En annan besökare säger:

Man, 34: "Jag kan vara mig själv här, bara fika eller sitta tyst. Det finns alltid någon som kan prata med en. Att som vuxen få vara en del av en kravlös miljö är viktigt och värdefullt".

Något som nämns återkommande är personalens och volontärernas betydelse för att skapa och upprätthålla gemenskapen och tryggheten på Röda Korsets hus. Deras bemötande beskrivs som avgörande vilket gör husen till "en jämställd plats":

Man, 43: "Jag tycker att personalen här på Röda Korsets hus är så bra. De är så välkomnande, och det är en sådan fin gemenskap här."

Kvinna, 55: "Här känner en värme och gemenskap, man vet att alla har sitt öde här. Det är en jämställd plats"

Man, 34: "Folk som jobbar här bryr sig om varandra på ett sätt som inte är så vanligt. De gör det lilla extra. Jag är tillfälligt sjukskriven och den sociala närvaron som finns här är viktig för mig, som annars blir väldigt ensam. Det här är bättre än psykiatrin för mig. Det är medmänskligt här."

Kvinna, 66: "[Röda Korsets hus] har en vilja att skapa samhörighet, trots att vi inte talar samma språk"

Kvinna, 62: "Det är fint och viktigt att alla får samma behandling som här, att man inte särskiljer grupper. Gör man det så föds illvilja och rasism."

Vissa av de intervjuade beskriver Röda Korsets hus i termer av "ett andra hem", "som ett vardagsrum" eller "enda stället jag känner mig hemma". Detta visar på att Röda Korsets hus dessutom är ännu något mer än en tillfällig social gemenskap. Att beskriva något som ett hem skapar snarare en bild av att besökarna känner tillhörighet till, och delvis ett ägandeskap av, Röda Korsets hus. Hos många verkar denna känsla av tillhörighet växa i och med den upplevda utsattheten, och de gemensamma erfarenheter som den innebär:

Kvinna, 30: "[Röda Korsets hus] är den gemenskapen jag har. Syns det att en mår dåligt någon annanstans blir man en outcast."

Fotograf: Tomas Årlemo

Man, 33: "Så här års [vinter] är det tufft för mig. Här möter jag olika personer. Fint att se att delar av personalen har bott på gatan, det gör att de kan relatera. Det går båda vägar. Det värmer att man delar bakgrund."

Kvinna, 62: "Det viktigaste är det sociala, att ha något att göra där man inte blir tittad på, utslängd eller ifrågasatt."

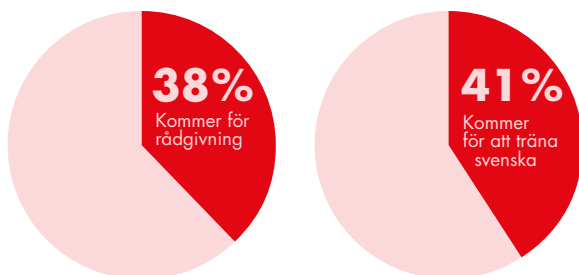
Kvinna, 57: "[Röda Korsets hus] betyder allt! Gemenskap med andra, mat, ta med mat, alla är så snälla. Jag känner mig som en människa här. Det är inte överallt man blir behandlad väl."

3.3 "DET KÄNNES SOM ATT JAG ÄR EN DEL AV VÄRLDEN"

Utöver det som finns och erbjuds på plats, eller under tiden för verksamheter, på Röda Korsets hus, vittnar många av de intervjuade om husens betydelse i övriga delar av deras liv. Vissa saker har konkret betydelse i det övriga livet och bidrar till delaktighet i samhället. På husen erbjuds till exempel rådgivning och annat stöd, och även svenskaträning i form av språkcaféer eller undervisning. 38% av besökarna anger att de kommer för "att få hjälp med myndighetskontakter, sjukvårdskontakter eller rådgivning", och 41% uppger att de kommer för att träna svenska.

Kvinna, 53: "Jag kämpar med att få rätt mot Försäkringskassan. Det är fint att träffa andra i samma situation här."

Kvinna, 67: "Jag vill prata mer svenska här. Språket är viktigt."

Många uttrycker på olika sätt att de får sina rättigheter tillgodosedda tack vare stödet de fått på Röda Korsets hus:

Kvinna, 66: "Jag lär mig hur Sverige fungerar och kan ställa frågor. Jag skulle känna mig oerhört begränsad om [Röda Korsets hus] inte fanns."

Man, 33: "Jag har fått hjälp att komma ur min kriminella livsstil."

Den större delaktigheten i samhället beskrivs ofta i termer av kunskap och egenmakt, och hur det i förlängningen påverkar det egna måendet positivt. Den positiva erfarenheten av att vara på Röda Korsets hus gör att det blir lättare att ta kontakt med samhället på nya platser. Dessutom verkar upplevelsen av att själv ha fått hjälp i sin tur skapa en känsla av att vilja och kunna hjälpa andra:

Kvinna, 66: "Jag mår bättre när jag kommer hit, det skingrar tankarna och det hjälper mig att lära känna Sverige, den svenska kulturen, folket och språket."

Man, 31: "Det känns fint att kunna ge tillbaka det jag har fått här av Röda Korset. Nu har jag hus, barn och familj. Kan man inte svenska behöver man hjälp att förstå hur saker fungerar."

Kvinna, 42: "Förut gjorde jag samhällstjänst här, nu har jag fått en riktig anställning. Och hämtar matkassar här i stället."

För vissa ger erfarenheten från husen en direkt påverkan på deras handlingskraft:

Kvinna, 30: "När jag kommer hem härifrån får jag en boost på 48 timmar som gör att jag kan ta tag i mitt eget liv."

Andra besökare beskriver sina erfarenheter av Röda Korsets hus i termer av vad som kan tolkas som *världighet*. Det är en känsla som många besökare på olika sätt vittnar om saknas när de kommer till andra platser.

”

”Jag kämpar med att få rätt mot Försäkringskassan. Det är fint att träffa andra i samma situation här.”

”[Röda Korsets hus] betyder allt! Gemenskap med andra, mat, ta med mat, alla är så snälla. Jag känner mig som en människa här. Det är inte överallt man blir behandlad väl.”

”Jag har fått hjälp att komma ur min kriminella livsstil.”

”Jag mår bättre när jag kommer hit, det skingrar tankarna och det hjälper mig att lära känna Sverige, den svenska kulturen, folket och språket.”

En berättar om hur hemlösheten påverkar känslan av värdighet och hur den familjära känslan på Röda Korsets hus gör skillnad ett par timmar om dagen. Den övriga tiden är stundtals mycket svår då han beskriver att:

Man, 31: "Jag känner mig värdelös, jag bor i Värmestugan och i ett tält."

På frågan vad hade du gjort om du inte hade kommit till Röda Korsets hus, svarar en person:

Kvinna, 53: "Det hade inte varit bra, då hade jag jagat vänner och familj, lånat och blivit osams. Av dem har man rätt att förvänta sig viss hjälp, men inte hur mycket som helst."

En annan person förklarar att:

Kvinna, 57: "Jag känner mig som en människa här. Det är inte överallt man blir behandlad väl."

4. Slutord – Reflektioner från intervjuaren

Arbetet med enkätundersökningarna på Röda Korsets hus under hösten 2024 har varit både lärorikt och inspirerande. Verksamheterna, med sina lokala olikheter, erbjuder så många olika dimensioner av det goda och mellanmännsliga som många av besökarna beskriver sig behöva i ett i övrigt välmående samhälle. Den gemensamma basen är Röda Korsets grundprinciper.

I en tid då de starkaste rösterna ofta lyfts fram, fick jag möjlighet att ta del av och dokumentera de röster som riskerar att hamna i skymundan i de större sammanhangen. Jag har fått en fördjupad förståelse för det sociala arbetets historia och det viktiga arbete som görs både lokalt och globalt.

UNDER ARBETETS GÅNG blev det tydligt för mig hur värdefullt det är för människor att ges möjligheten att bli hörda utan att bli ifrågasatta, många av de intervjuade uttryckte sin uppskattning just över mötet som intervjun innebar. Många av dem saknar andra platser och meningsfulla mötesplatser, sammanhang där de kan få hjälp och möjlighet att utvecklas, där vi alla är välkomna oavsett hur ens liv har sett ut eller vart man är på väg. Röda Korsets hus är just en sådan plats, där besökare, om de vill, får vara autentiska och bära sin historia med värdighet. Att bli lyssnad på och att själv få lyssna och reflektera över sin egen situation och samtidigt få spegla sig i andras liv och livsöden upplevs bidra till den känslan.

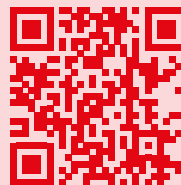
MÅNGA BESÖKARE BERÄTTAR om den trygga känslan i husen, där organisationen Röda Korset och dess tydliga grundprinciper ofta känns igen från tidigare möten på andra platser. Bemötandet från volontärer, personal och andra besökare beskrivs som en viktig del av besöket och den trygga upplevelsen. Alltifrån det första välkomnandet, till intrycket av verksamheten i stort, beskrivs som viktigt för känslan av trygghet och sammanhang. Flera besökare beskriver en känsla av tillhörighet som verkar växa till en trygghet även mellan besöken. Det kan beskrivas som en känsla av samhörighet, som bidrar till motståndskraft och styrka i andra kontexter – något som kan vara avgörande för den enskilde i arbetet med sig själv och sina utmaningar.

Vi lever i en värld som just nu präglas av stora utmaningar, både för individ och samhälle. Jag tror att Röda Korsets hus kommer ha en ännu viktigare roll i framtiden. Att organisationen lämnar stort utrymme för de lokala skillnaderna i verksamheten verkar vara en superkraft. En nyckel är samverkan och erfarenhetsutbyte mellan verksamheterna, både internt och externt. Det finns en unik kompetens samlad i varje Röda Korsets hus och verksamheten står väl rustad för olika typer av utmaningar, mitt i byn med sin lokalkännedom, samtidigt som den står stark i den större organisationen.

Christina Svärning, intervjuare, socionomstudent
Marie Cederschiöld högskola

Röda Korsets hus lokalt

Dessa är de Röda Korsets hus som varit med i enkätundersökningen. Förutom dessa finns även Röda Korsets hus i Stockholm, som är beläget i Bredäng. För mer info om det, och annan verksamhet för att tillgodose grundläggande humanitära behov lokalt, scanna QR-kod:

Malmö

Öppen verksamhet tre till fem dagar i veckan

- Matservering för vuxna
- Tesalongen – social verksamhet för vuxna
- Matlagningsgrupp ACT-teamet
- Träffpunkt Familj – Social verksamhet för barnfamiljer
- Socialrättslig rådgivning
- Dusch och tvättmaskin

Fotograf: Johan Björn

Södertälje

Öppen verksamhet fyra dagar i veckan

- Grundläggande förnödenheter
- Social gemenskap – Öppet hus
- Rådgivning
- Konstverkstad
- Stickverkstad
- Språkundervisning
- Mellisklubb för skolbarn
- Dusch och tvättmaskin

Fotograf: Christian Dirksen

Fotograf: Tobias Sten

Hedemora

Öppen verksamhet fem dagar i veckan

• Mat- och bröddutdelning	• Sygrupp	• Rådgivning
• Plats för vila	• Fotbollsgrupp	• Dusch och tvättmaskin
• Ungdomsgrupp LSS	• Spelgrupp för äldre	
• Grupp för 65+	• Läsocirkel	

Vänersborg

Öppen verksamhet fem dagar i veckan

• Smörgåsar och fika	• Kläddutdelning	• Läxhjälp
• Utdelning av matsvinn	• Plats för vila och umgänge	• Musikcafé
• Sopplunch 1 gång/vecka	• Språkcafé	• Gemensamläsning
• Solidariskt skafferi	• Akvarellmålning	• Skaparkraft – Virka/sticka
		• Sykurs
		• Dusch och tvättmaskin

